

सामाजिक कृती आराखडा^१

१. सामाजिक कृती आराखडा अंमलबजावणीकरीता जबाबदार व्यक्तीचे नाव -

तपशील	होय/ नाही	(होय असल्यास माहिती नमूद करा)
२. उप-प्रकल्प अंमलबजावणी क्षेत्राची माहिती		
उप-प्रकल्प क्षेत्र अनुसूचित Schedule V ^२ (आदिवासी) क्षेत्रामध्ये आहे का?		
उप-प्रकल्पांमध्ये विशेषतः असुरक्षित आदिवासी गट (Particularly Vulnerable Tribal Groups) आहेत का? ^३		
उप-प्रकल्प क्षेत्र डावे विंग अतिरेकी ^४ /नक्षलवादी (Left Wing Extremism) क्षेत्रामध्ये येते का?		
उप-प्रकल्प क्षेत्र आकांक्षी जिल्हा (Aspirational District) अंतर्गत येते का? ^५		
३. नकारात्मक यादीचे अनुपालन (Compliance with Negative List)		
या उप-प्रकल्पांमधील उपक्रमांकरिता खाजगी जागा ताब्यात घेणे अनिवार्य आहे का?		
या उप-प्रकल्पांमधील उपक्रमांकरिता खाजगी जागा विकत घेतली जाणार आहे का?		
या उप-प्रकल्पांतील उपक्रमांमुळे लोकांचे तसेच घरे, दुकाने, इमारती, इ.चे स्थलांतरण होणार आहे का?		
या उप-प्रकल्पांतील उपक्रमांमुळे सामान्य मार्ग, सुविधा व संसाधने वापरण्याची संधी बंद होणार आहे का?		
या उप-प्रकल्पांतील उपक्रमांमुळे स्थानिक उदरनिर्वाह व व्यवसायांवर विपरित परिणाम होणार आहे का?		
या उप-प्रकल्पांमध्ये Schedule V (अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या असलेली) क्षेत्रातील गावामध्ये आदिवासी समाजाला प्रकल्पाची माहिती देण्याकरीता पुर्वसूचना देवून विनाशुल्क चर्चा केली नाही असे आहे का?		
या उप-प्रकल्पांमध्ये Schedule V (अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या असलेली) क्षेत्रातील अशी गावे आहेत का जेथे आदिवासी समाजाची व्यापक स्तरावर प्रकल्प अंमलबजावणी करिता संमती मिळाली नाही?		
या उप-प्रकल्पांमध्ये अशा कोणत्याही उपक्रमांचा समावेश आहे का ज्यामुळे आदिवासी समाजाचे सामाजिक, सांस्कृतिक आणि धार्मिक श्रद्धा, प्रथा आणि त्यांच्या उदरनिर्वाहावर नकारात्मक परिणाम होऊ शकेल?		
या उप-प्रकल्पांमध्ये अशा उपक्रमांचा समावेश आहे का ज्यामुळे पुरातत्व, ऐतिहासिक व सांस्कृतिक मालमत्तेवर विपरित परिणाम होऊ शकेल?		
या उप-प्रकल्पांमध्ये अशा उपक्रमांचा समावेश आहे का ज्यामध्ये बाल कामगार, ^६ वेठबिगार ^७ किंवा इतर कामगारांचे शोषण करण्याच्या पध्दतीचा अवलंब असेल?		
या उप-प्रकल्पांमध्ये खोल खोदकाम कामे, घातक रसायने, स्फोटके, धोकादायक स्थळे संबंधित उपक्रमांचा समावेश आहे का ज्यामुळे कामगार आणि स्थानिक समुदायांचे आरोग्य आणि सुरक्षितता धोक्यात येईल?		
या उप-प्रकल्पांमध्ये बांधकाम किंवा प्रकल्प अंमलबजावणीदरम्यान कामगाराकरीता काही धोकादायक कामांचा समावेश आहे का?		
या उप-प्रकल्पांमध्ये अशा उपक्रमांचा समावेश आहे का ज्यामुळे महिला, मुले आणि मुली यांचे हित, आरोग्य व सुरक्षा यांस हानी पोहोचेल?		
४. उपप्रकल्प अंमलबजावणी		
४.१ उप-प्रकल्पांमध्ये वंचित घटकांचा समावेश		

^१ स्मार्ट प्रकल्पाच्या पर्यावरण आणि सामाजिक व्यवस्थापन आराखड्यासाठी पुढील संकेतस्थळावर उपलब्ध - <https://www.smart-mh.org/smart/aboutsmart>

^२ Schedule V जिल्हा- ठाणे, पालघर, नाशिक, धुळे, नंदुरबार, जळगाव, अहमदनगर, पुणे, नांदेड, यवतमाळ, अमरावती, गडचिरोली, चंद्रपूर.

^३ असुरक्षित आदिवासी गट - कटकारिया (कठोडिया), कोलम, मारिया गॉड

^४ डावे विंग अतिरेकी/नक्षलवादी क्षेत्र - चंद्रपूर, गडचिरोली, गोंदिया

^५ आकांक्षी जिल्हे - नंदुरबार, वाशिम, गडचिरोली, उस्मानाबाद

^६ १४ वर्षाखालील बालकांना बालकामगार असे संबोधले जाते.

^७ वेठबिगार - निराधार, दुर्बल, परावलंबी व असंघटित व्यक्तींच्या अज्ञानाचा व दुबळेपणाचा गैरफायदा उठवून, त्यांना अंकित करून, त्यांच्या इच्छेविरुद्ध सक्तीने व योग्य मोबदला न देता किंवा विनामोबदला पडेल त्या कामाकरिता राबवून घेणे म्हणजे वेठबिगार.

उप-प्रकल्पांमध्ये वंचित शेतकरी कुटुंब, (अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, महिला प्रधान कुटुंब, इ.) वंचित कामगार, भाडेतत्वावर शेती करणारे कुटुंब, परत आलेले स्थलांतरीत कुटुंब इ. यांना समाविष्ट करून घेण्याकरीता विशेष प्रयत्न प्रस्तावित आहेत का?		
४.२ आदिवासी क्षेत्रातील उपप्रकल्प		
आदिवासी समुदायाला उपप्रकल्पाची माहिती देण्याकरीता पूर्वसूचना देवून मोफत मार्गदर्शन केले आहे का?		
उपप्रकल्प अंमलबजावणीसाठी आदिवासी समुदायाची संमती प्राप्त झाली आहे का?		
उपप्रकल्पाचे फायदे आदिवासी समुदायापर्यंत पोहोचतील याची खातरजमा केली जाणार का?		
४.३ जमिन		
७/१२ चा उतारा किंवा खासगी जमीन २९ वर्षाकरीता भाड्याने लीज/वर घेतल्याचा नोंदणीकृत भाडेकरार सोबत जोडला आहे का?		
जागेचे अतिक्रमण नसलेले संबंधित अधिकाऱ्याचे प्रमाणपत्र सोबत जोडले आहे का? . (जिल्हा अंमलबजावणी यंत्रणा प्रमुख /ग्रामपंचायत / तलाठी इ. संबंधित)		
४.४ पायाभूत सुविधा		
कामगारांच्या आरोग्य आणि सुरक्षा सुविधां करीता काही उपाययोजना प्रस्तावित आहे का? (कामगार शिबिरादरम्यान) { उदा. राहण्यासाठी पुरेशी जागा, स्वच्छता सुविधा, पिण्याचे पाणी, पुरुष व महिलांसाठी स्वतंत्र स्वक्षतागृहे, मुलांसाठी पाळणाघर/स्वतंत्र शेड, महिलांच्या लैंगिक छळ (प्रतिबंध, मनाई व निवारण) अधिनियम २०१३) संदर्भात माहिती देणे/जागरुकता आणणे. }		
बाहेरून येणाऱ्या कामगारांमुळे निर्माण झालेल्या जोखीमा टाळण्याकरीता उपाययोजना प्रस्तावित आहे का? (उदा. गुन्हे, संसर्गजन्य आजार, लिंग आधारीत हिंसाचार, बालकामगार, इ. रोखण्याकरीता उपाययोजना)		
लिंग-आधारित हिंसा व लैंगिक छळ रोखण्याकरीता उपाययोजना प्रस्तावित आहेत का? (उदा अंतर्गत समितीची स्थापना)		
४.५ कामगार व समुदाय आरोग्य आणि सुरक्षा		
समुदाय आरोग्य आणि सुरक्षा यावर काही उपाययोजना प्रस्तावित आहेत का? (उदा. शारीरिक इजा, अपघात, लैंगिक छळ, इ. रोखण्याकरीता उपाययोजना)		
कामगार आरोग्य आणि सुरक्षा यावर काही उपाययोजना प्रस्तावित आहेत का? ? (उदा. कामाच्या ठिकाणी अपघात, शारीरिक इजा, लैंगिक छळ, इ. रोखण्याकरीता उपाययोजना)		
कोविड-१९ च्या पार्श्वभूमीवर सुरक्षा उपाययोजना प्रस्तावित आहेत का? (उदा. सुरक्षित अंतर, मास्कचा वापर, इ.)		

५. उप-प्रकल्प उद्दीष्ट्य :

अ. क्र	तपशील	समुदाय आधारित संस्थेची सद्यस्थिती	उप-प्रकल्पाचे उद्दीष्ट्य
	उपप्रकल्पांमध्ये विविध घटकांचा समावेश ^८		
i	एकूण शेतकरी/सदस्य संख्या		
ii	अत्य व अत्यल्प भूधारक शेतकरी संख्या (व टक्केवारी)		
iii	महिला भागधारक संख्या (व टक्केवारी)		
iv	महिला संचालक संख्या (व टक्केवारी)		
v	अनुसूचित जाती सदस्य संख्या (व टक्केवारी)		
vi	अनुसूचित जमाती सदस्य संख्या (व टक्केवारी)		
vii	भाडेतत्वावर शेती करणारे सदस्य संख्या (व टक्केवारी)		
viii	भूमिहीन सदस्य संख्या (व टक्केवारी)		
ix	७/१२ नावावर असणाऱ्या महिलांची संख्या (व टक्केवारी)		

८ प्रकल्पाच्या सामाजिक विकास धोरणानुसार प्रकल्प अखेरीस प्रकल्पातील एकूण लाभार्थ्यांपैकी ८०% अत्य व अत्यल्प भूधारक शेतकरी, किमान ३०% महिला लाभार्थी, किमान ६% अनुसूचित जमाती, किमान ७% अनुसूचित जाती, तसेच समुदाय आधारित संस्थांमध्ये किमान २०% महिला संचालक लाभार्थी अनिवार्य आहे..